

azt az áthatolhatatlansűrűséget képezik, mely a nagy fák sátora alatt lombtenger gyanánt hullámzik s melynek lombhabjai, ha az ember baltával átvágja rajtuk magát, háta mögött menten összeszefutnak, nyomát sem hagyván meg az áthatolásnak, valamint a tengert hasító hajó orra sem hagy maga után semmi nyomot az erővel szétválasztott hullámokon.

Ez onnét van, hogy a mellékgyöke-
rek e sötét pagonyban, e változatlanul
forró és nedves levegőben bámulatos
gyorsasággal fakadnak és nőnek. Alig
metszette ketté a vágó-bárd e növények
fonadékát, mely óriás hálóként fogta
föl az utazó lépteit: nyomban minden
sebből gyökerek fakadnak, melyek
néhány nap mulva már a talaj felé
nyujtózkodnak, s a mint elérik, bele-
fúrákodnak, eltorlaszolva a vadász által
imént nyitott csapást. Az ember, az őserdőn át csapásokat nyitva, nemcsak
hogy ki nem írta a kúszó-növényeket, ha-
nem gyökereiknek szaporításával épen
új életerőt ad neki. Egyedül a tűz, vagy
az idő vehet erőt e hatalmas és szívós
életen. A kúszó-növények mindenre
fölkúsznak, mindent körülfonnak, min-
dent elfojtanak, a mi közöttök él. Ha
egy-egy vénségtől kidőlt óriás estében

pillanatnyi tartósságú tisztást vágott az
őserdőben: a kúszó-növény mintegy
kedvetlenül és csak rövid időre átten-
gedi a helyet a földön tenyésző füvek-
nek; de, mihelyt új fa emeli föl a fejét,
menten belekapaszzkodik s újra kezdi
hatalmaskodásainak rendes menetét.

A kúszó-növény gyakran egyetlen
egy fát támad meg; támadásai ilyenkor
gyorsan halálosakká válnak e buja te-
nyészetű hőmérséklet alatt. Az ál-élősdí
ágai odafonódván, odagúzsolódván az
áldozat törzsére és főágaira, rövid idő
alatt óriás háló-burkot képeznek, mely-
ben a fa végre szorosan meg van fogva.
A fa így mozgásában meggátolva, el-
lenségének lombozata által levegőtől
és világosságtól megfosztva, szenved,
elgyöngül s meghal. Az ő végvonaglása
közben azonban a kúszó növény teste-
sedett és megnőtt; törzse és főágai
elég merevekké és izmosakká lettek
arra, hogy most ő legyen a gyámol;
s mi több, ilyenkor ő válik támaszává
a szorongatásai által megfojtott fa rom-
jainak mindaddig, míg a magától való
föloszlás, mely ez émsztő klíma alatt
ugyancsak hamarosan végzi munkáját,
el nem korhasztotta s aztán szét nem
szórta a fának utolsó nyomait is.

APRÓBB KÖZLEMÉNYEK.

ÁLLATTAN.

(9.) A VÉGLÉNYEK ELTARTÁSÁNAK
MÓDJAIHOZ. Ha Dr. Entz Géza úr-
nak e Közlöny 145-ik számában közölt
ismertetéséhez saját, már évek óta jó
sikerrel használt, igen egyszerű és
könnyű eljárási módszeremet közölni
kivánom, teszem ezt azért, mert soha
sem árt a hasonló cél elérésére használt
különböző módszerekkel megismer-
kedni; egyszer egyik, máskor a másik
módszer vezet jobban a célhoz.

A konzerváló folyadék, melyet én
a véglények eltartására használok, a
kámforos-víz és némely esetben a *kám-
foros-gliczerin*.

Ha a véglényeket festett alakban
kivánom eltartani, az élő állatkákat tar-
talmazó folyadékhoz teszek néhány
csöpp közönséges karmin-oldatot; fel-
vesznek ez apró lények a festő-anyag-
ból annyit, hogy későbbben a konzerváló
folyadékban élesebb képet adjanak, és
a mellett a karminos vízben több ideig
is vigan megélnek.

Ha most a parányi lényeket el aka-
rom tenni, a konzerváló folyadékból
kellő mennyiséget valami lakk-gyűrű-
vel ellátott, vagy kimélyített üveglemez
gyűrűjébe teszek, a melybe a véglénye-
ket a tenyésztő folyadékknak gyenge

érintésével, vagy más alkalmas módon áthelyezem, fedő lemezzel eltakarom, és légmentes elzárás végett; az úgynevezett Masken-lakkal körülkerítem. Ebből áll az egész, — és ezek az oly mulékony lények állandóan meg vannak tartva, formájuk eltorzulást nem szenved. A kámforos-víz nem öl rögtön; nem görcsös vonaglás, — lassú halál az, a mit okoz, azért a csilló-szőrök sem húzódnak el a látás köréből, hanem a halál után is láthatók maradnak. A Colpodák testét fedő csilló-szőröket, jó mikroszkóppal, évek után, ma is élesen látom.

E konzerváló folyadéknak készítése is nagyon egyszerű. Tetszésszerinti üvegedénynek két harmadát közönséges lepárolt vízzel megtöltvén, erre, a minden gyógyszerárban kapható *kámforos spiritusból* annyit öntök, míg a spiritusból lecsapódott kámfor hóalakban a víz felületét kis ujjnyi rétegben el nem takarja; ekkor a szükséges telítés végett a felkeverést több napon át ismétlem, felrázom, s így a víz kellően telített levén, szűrőpapíron átszűröm. Ez a használatra kész. A leszűrt folyadékot mindig légmentesen záró üvegben kell tartani, mert a kámfor belőle könnyen elillan és a folyadék a használatra alkalmatlanná válik.

A *kámforos-gliczerin* egy térfogot gliczerin és egy térfogot kámforos-víznek keverékéből áll; de nem árt, ha a víz van és marad mindig túlsúlyban.

Vannak még más folyadékok, melyeket a véglények eltartásánál bizonyos körülmények között alkalmazni lehet, de ezekre ezúttal nem terjeszkedem ki.

Befejezésül csupán annyit kívánok még itt felemlíteni, hogy e kámforos folyadékok a leggyöngébb növényi tárgyak eltartására is igen alkalmasak; majdnem változatlanul maradnak meg benne a növények; a chlorofill színét sem vonják egészen ki; a protoplazma sem torzul el; a *Spirogyra nitida* sejteiben a koszorú-menetek élesen meg-

maradnak stb. Sőt a kámforos-víz nagyobb növényeknek nagyobb üvegekben való eltartásánál majdnem oly szolgálót tesz, mint az alkohol az állati formák megőrzésénél. Nálam három év óta vannak nagyobb tengeri moszatok ily módon eltéve, és színökben keveset, szövetökben és külalakjukban pedig mit sem változtak. — Gondolom különben, hogy az eltartás e módja a botanikusok előtt ismeretes.

DEMECZKY GYULA.

(10.) A SKORPIÓ MÉRGERŐL. Kévés állat foglalkoztatta annyira a nép képzelődését, mint a skorpió; talán furcsa alakja, éjjeli megjelenése s azon idegenszerű mód, melylyel áldozatját megmérgezi, okozta ezt. Maupertuis már 1731-ben (*Mémoires de l'Académie des Sciences de Paris*) szükségesnek látta, néhány skorpióval kísérleteket tenni az iránt, vajjon valóban igaz-e, hogy a skorpió tűzkörbe záratva, magát megszúrja, hogy meghaljon. Ez a balvélekedés még ma is él. Sok más balga dolgot hittek még a skorpióról egészen e század kezdetéig, pl. hogy a skorpió a bőrnek csak szőrös részeit csípi meg, hogy inkább árt a nőknek, mint a férfiaknak, inkább a hajadonoknak, mint a férjeseeknek, hogy halála után fekete hunyorra (*Helleborus niger*) változik, hogy a bőjtőlő ember nyála megöli; hogy az ember nem gyógyulhat ki a skorpió ejtette sebekből, ha néhány órával előbb a bazsalikomból (*Ocimum Basilicum*) evett, mert a növényből skorpiók keletkeznek stb.

A skorpiót a régi gyógyszerészek a legnagyobb tekintélyben tartották. Így a skorpió-olajat, vagy magát az összedörzsölt állatot alkalmazták a saját szurta sebekre. A skorpió-olajnak sok és csodálatos ereje volt. Megöltek 35 (sem több, sem kevesebb) skorpiót 2 liter édes és keserű mandola-olajban; az egészséget kitették negyven napig a napra és azután megszürték. Ez volt az *egyszerű olaj*. Az *összetett olaj* is feltalálta Mattioli. Csinálták régi faolajból, melybe belefulasztottak sok

skorpiót, aztán tettek bele szagos és ingerlő növényekből gyökeret, levelet és magot, tettek bele storaxot cseppekben, benzoét és fehér szantalfát, rabbarát, terjéket stb.

Mellőzve Maupertuis és Redi kísérleteinek leírását, s Flórenczben Mantegazza tanár 1878-ban végzett 18 kísérletének leírását, ki a skorpió marásának mérgező hatását különböző állatokon tanulmányozta: e tanulmányozásnak csak végeredményét közöljük.

A régiek azon hitte, hogy skatulyába zárt skorpiók egymást felfalják, igaz tény, bár egy kevésé túl-

hajtott; maga Mantegazza látta, hogy skorpiók felfalták egymást, bár volt mit enniök.

Egy kis hálnak a szúrás nem ártott; más esetben 4—5 óra múlva eldöglött. A gyíknak a szúrás nem árt; a selyemhernyó eldöglök tőle; a legyet három percz alatt megöli; a darázs és a poszméh (dongó) is rögtön elhal tőle; a szöcske kigyógyul belőle; a sáska elpusztul néhány óra múlva. Kutyákra a szúrás hatása különböző; míg egy esetben öt óra múlva ölt, más esetben gyógyulás következett be.

Dr. D. B.

NÖVÉNYTAN.

(6.) „FLORA EXSICCATA AUSTRORHUNGARICA“* a museo universitatis Vindobonensis edita, Centuria I. et II. Vindobonae Junio 1881.

Azon nevezetes újítások mellett, melyek Fenzl halála után, utóda, Kerner Antal vezetése alatt a bécsi botanikus kertbe beköszöntöttek,** nagyszerű vállalat a Kerner szerkesztette „Flora exsiccata Austro-Hungarica“, melynek két czenturiája lepte meg július hó folytán a közreműködőket és tudományos növénytani intézeteket.

A vállalat a bécsi egyetem költségén, a növénytan egyetemi tanára vezetése alatt indult meg. Hogy a költség tetemes, elgondolhatjuk abból is, hogy Kerner a tiroli egyszerű mesterembert, de gyönyörű szárításáról ismeretes Pichler Tamást 1880 tavaszán Dalmáciába, 1881-ben pedig Isztriába és Horvátországba küldötte gyűjteni a Fl. exsicc. Austro-Hung. részére s mind a két ízben öt—ötszáz frtot bocsátott rendelkezésére; a költség nagyságára vall a két czenturia csinos kiállítása és a mellé adott „Schedae ad

Floram exsiccata Austro-Hungaricam etc. autore A. Kerner“ is.*

A kiállítás meglepő csinos. Az egyes fajok nagy folio fehér itatós papirban nyugszanak, mellettök a növény nyomtatott névjegye a termő helylyel s egyéb, nevezetesen kritikai, systematikai és más utasító jegyzetekkel. Kár azonban, hogy a gyűjtés ideje hiányzik a névjegyéről. A „Schedae“ tartalmazza az utóbbin levő megjegyzéseket változtatlanul, melyet azok is sikerrel használhatnak, a kiknek a „Fl. Exsiccata“ nem jut birtokába.

A gyűjtemény ugyanis pénzért nem kapható; de Kernernek hozzám intézett sorai szerint a tudományos intézetek, meg a vállalatnál közreműködő botanikusok a gyűjteményt ingyen kapják. Szép és nemes módja a világ tudományos intézeteivel való közlekedésnek! A részvevő fűvészeknek legkevesebb öt növényfajt kell évenként száz—száz cserepéldányban szárítani és a vállalatnak beküldeni.

Kerner évenként 4 czenturiát szándékozik kiadni, s ez évre még két czenturiát ígér.

* Előadatott az 1881. okt. 19-iki szakülésen.

** Oesterr. bot. Zeitschr. 1880. 169—170. lap.

* Ex typographia caesarea aulica et imperiali, 1881. — Prostat apud Faesy et Frick.

A mostani két czenturia (200 faj) Endlicher rendszerében a vitorlás szirmuakkal (*Papilionaceae*) kezdődik és a fészkesekig (*Compositae*, *Crepis*) tart. A dalmát fajok túlnyomók; Kerner iskolás fia is sokat gyűjtött Tirolban. Magyar növény eddig aránylag kevesebb benne. Vannak példányok Haynald érsektől, ki a magyar hővizek különösségét, a *Nymphaea thermalis* gyűjtötte, Janka V., Tauscher Gyula ercsi orvostól, Borbás Vinczétől, a már boldogult Eschfäller József, pozsonyi jezsuitától és Kerner assistense, Woloscsak gyűjtéséből, a ki a magyar fővárosba is eljött gyűjteni a környéken.

A „Flora exsiccata“ e sorok írójának némi megnyugtató elégtételt nyújtott az által, hogy az *Onobrychis Visianii*, Borbás az első czenturiának mindjárt negyedik számát alkotja. Most tehát a növény legkevesebb 100 cserepéldányban van a tudományos gyűjteményekben elterjedve s szép és instrukтив példányokban tanulmányozhatják a növényt, a kiket közelebbről érdekel, s a kik az én példányaimat tökéletleneknek tartották. E növényt a vállalat részére Pichler gyűjtötte a dalmát Biokovo-hegyen s Kerner nélküllem határozta azokat *O. Visianii*-nak *Borb.* s közölte úgy, a mint én az „Akad. Közl.“ XIV. köt. 435—36. lapján megállapítottam.*

A hibridek (fajvegyülék, *Epilobium*, *Primula*) a törzsfajokkal ez exsiccátában is egyjogúak s rendes kettős nevet viselnek. A Petőfi „királydinyrnyé“-je, a *Tribulus Orientalis* úgy hiszem hátrál a *T. robustus Boiss.* előtt. — Bihar alhavasairól egy *Melampyrum*

* Kerner az *O. Visianii*, Borbás növénynevet synonymnak mondja az *O. alba*, Vis.-val, azért ez utóbbi elnevezést, mint régibbet kellett volna használnia.

Bihariense Kern. van említve. Az én gyűjtöttem *Euphrasia speciosa Kern.*, mivel e nevet már régebben egy más növény kapta, új keresztnevet kapott: *E. arguta Kern.*, de a termő helye nézve tévedés történt, mert a budai Disznófőnél, és nem a Mátrában gyűjtöttem. *A Thymus nummulariusra MB.* nézve, melynek hazai s ausztriai termőhelye fölött némelyek kételkedtek, Kerner kideríti, hogy Marschall v. Bieberstein e fajt tulajdonképen Rochel trencsénmegyei növényére alapította s még Erdélynek is polgára. A *Lonicera glutinosá-t Vis.* a horvát Szladikovac-hegyen is fölfedeztem.

Egyes adatok miatt, melyeket itt elő nem sorolhatunk, ajánljuk a „Schedae“-t az érdeklődők figyelmébe.

Kerner „*Flora exsiccata Austro-Hungarica*“-ja számos más előnye mellett, kitűnő systematicus, és növénygeografus vezetője kezében messze túlszárnyalja Schultz: Herbarium normale-ját s Baenitz Herbarium Europoeum-át, melyeknél magyar fűvészek szintén közreműködtek.

A szépen szárított példányok a jó képeknél is hasznavehetőbbek.

Ez új vállalat az osztrák-magyar monarchia flórájának és növénygeográfájának érdekét szolgálja s tőle tekintetben méltán a legszebbeket remélhetjük. A vállalat hivatása hiteles példányok által az uralkodó zavarokat megszüntetni, a monarchia flórájába egyiséget hozni s ezt modern alapon feldolgozni. A „Flora exsicc. Austro-hungarica“ példányait a legélesebb szemű és leghíresebb növény-systematikus hitelesíti, s hogy az egyes nehéz genusok kritikus alakjait (*Euphrasia*) egyszerre, egymás mellett adja ki, a műnek rendkívül előnyére válik. *Opposita iuxta se posita* magis elucescent.

Creative Commons License Deed

Nevezd meg! - Így add tovább! 3.0 Unported (CC BY-SA 3.0)

Ez a [Legal Code \(Jogi változat, vagyis a teljes licenc\)](#) szövegének közérthető nyelven megfogalmazott kivonata.

[Figyelmeztetés](#)

A következőket teheted a művel:

szabadon másolhatod, terjesztheted, bemutathatod és előadhatod a művet

származékos műveket (feldolgozásokat) hozhatsz létre

kereskedelmi célra is felhasználhatod a művet

Az alábbi feltételekkel:

Nevezd meg! — A szerző vagy a jogosult által meghatározott módon fel kell tüntetned a műhöz kapcsolódó információkat (pl. a szerző nevét vagy álnévét, a Mű címét).

Így add tovább! — Ha megváltoztatod, átalakítod, feldolgozod ezt a művet, az így létrejött alkotást csak a jelenlegivel megegyező licenc alatt terjesztheted.

Az alábbiak figyelembevételével:

Engedélyezés — A szerzői jogok tulajdonosának engedélyével bármelyik fenti feltételtől [eltérhatsz](#).

Közkinccs — Where the work or any of its elements is in the [public domain](#) under applicable law, that status is in no way affected by the license.

Más jogok — A következő jogokat a licenc semmiben nem befolyásolja:

- Your fair dealing or [fair use](#) rights, or other applicable copyright exceptions and limitations;
- A szerző [személyhez fűződő](#) jogai
- Más személyeknek a művet vagy a mű használatát érintő jogai, mint például a [személyiségi jogok](#) vagy az adatvédelmi jogok.

- **Jelzés** — Bármilyen felhasználás vagy terjesztés esetén egyértelműen jelezned kell mások felé ezen mű licencfeltételeit.